

73 ÅR GAMLE MARIE JOBDET FOR LENGE – NÅ MISTER HUN TJENESTEPENSJONEN

Gjennom hele karrieren har Marie Roen Harstad betalt inn premie til pensjonskassen. Det får hun ingen glede av. Den 73 år gamle sykepleieren har nemlig gjort en tabbe – hun har sagt ja til å jobbe etter pensjonsalder.

Tekst: **ULF PETER HELLSTRØM**

Foto: **TICIANE OLIVEIRA**

Det virker som om jeg skal bli straffet for å jobbe ekstra lenge. Dette var overraskende. Hele denne måten å tenke på var ukjent for oss på forhånd, sier Harstad til Dine Penger.

Det er den såkalte samordningsregelen som nå har radert ut Harstads tjenestepensjon. Både hun og ektemannen Knut er overrasket over de ekstreme utslagene denne regelen kan gi.

– Det er helt ubegripelig at et menneske som står lenger i jobben, blir behandlet på denne måten. Marie har alltid vært glad i jobben sin. Og hennes lokale offentlige arbeidsgiver har hatt et stort ønske om at hun skulle fortsette. Her snakker politikerne om dem som vil jobbe lenge, som noe moralsk høyverdig, men i realiteten kan du altså tape hele tjenestepensjonen og faktisk få en lavere årlig pensjonsinntekt, sier han.

Ektemannen reagerer også på at ektefellen i alle år har innbetalt premie til tjenestepensjonen i KLP. Sel-

skapet slipper nå utbetaling til Marie. Det strider mot den alminnelige rettsoppfatning, mener han.

DEN KOSTBARE JOBBINGEN

Marie Roen Harstad er en veteran i sykepleien. En gang for noen år siden gledet hun seg. Etter et langt arbeidsliv fikk hun i januar 2011 et brev fra pensjonsleverandøren KLP. «Den månedlige pensjonen fra KLP er fra 1. februar 2011 kroner 6315 før skattetrekk. Beløpet utbetales i tillegg til alderspensjonen fra folketrygden», skrev KLP.

Maries «problem» var at hun hadde god helse og derfor følte seg frisk og rask. Hun hadde lyst til å jobbe lenge, og var neppe vanskelig å be da Ørskog kommune og det lokale sykehjemmet gjentatte ganger ba den tidligere bestyreren og sykepleieren om å hjelpe til.

Og Marie fortsatte å jobbe. Ikke bare til 67 år, selv om hun formelt kunne fratrådt som 65-åring. Hun fortsatte å jobbe til hun var over 70 år, og så 73 år. Det ga mye ekstra lønn – men blåste vekk hele tjenestepensjonen.

DYR JOBBING: Marie Roen Harstad valgte å jobbe som sykepleier til hun var 72, samtidig som hun tok ut pensjon fra folketrygden. Det ble en dyr erfaring. Her sammen med beboer Nils Løvold (94).

LURT AV VANSKELIGE REGLER

Sykepleierens skjebne skyldes samordningsreglene som ble vedtatt av Stortinget for rundt åtte år siden. Reglene, som er kompliserte, fastsetter metoden for hvordan tjenestepensjonen skal beregnes. Ifølge reglene skal det såkalte samordningsfradraget trekkes fra tjenestepensjonen som offentlig ansatte får, enten fra Statens pensjonskasse eller fra KLP. Og dette fradraget blir større jo lenger den aktuelle arbeidstageren jobber utover 67 år.

– Dette var vi ikke klar over. Og vårt inntrykk er at mange andre heller ikke har vært klar over denne fallgruven i systemet. Det må være lov å spørre: Kan det være rimelig når alle oppmuntrer arbeidstagere til å stå lenger i jobben, sier Knut Harstad.

Da ekteparet ble klar over situasjonen, kontaktet de KLP. «Arbeidsgiveren, kommunen, som driver sykehjemmet som er mitt arbeidssted, har ivret for at jeg

skulle hjelpe til med å ta vikariater og enkeltdager i et slikt omfang at konsekvensen er at jeg ikke kan få pensjonsutbetaling», skrev Marie i et brev til pensjonsgiganten i fjor.

KAN IKKE ENDRER REGLER

Men KLPs eksperter toer i praksis sine kollektive hender og viser til at forsikringsselskapene ikke kan endre reglene som er vedtatt av våre folkevalgte.

Marie Harstad har fått beskjed om at hun ikke har rett til utbetaling fra KLP, selv om hun nå skulle redusere sin arbeidsinnsats til under 20 prosent. Hun har heller ikke rett til fremtidige pensjonsytelser fra KLP, uansett hva hun gjør.

Ekteparet Harstad har vurdert å bringe hele saken inn for Trygderetten. Men det er heller ikke så lett når det ikke foreligger et formelt vedtak om tjenestepensjon. Og dette vedtaket foreligger ikke så lenge sykepleier Harstad fortsetter i jobben. ►

EN VIKTIG RESSURS: For sykehjemmet har Marie Harstad vært en kjemperessurs, sier bestyrer Sissel Refsnes. Hun leder sykehjemmet på Ørskog der Marie Harstad fortsatt er en krumtapp.

FAKTA

IKKE TA
NOE FOR
GITT

➤ Kan andre av oss trekke noen lærdommer av denne og lignende historier? Kanskje vi kan prøve oss på et par konklusjoner:

➤ 1. Ikke ta det for gitt at du knapt trenger å sjekke ordninger som du kan bli berørt av. Sjekk en ekstra gang, for sikkerhets skyld. Hva har du å tape?

➤ 2. Det er lett å undervurdere myndighetenes evne til å lage merkelige ordninger.

➤ 3. Følg også med på samordningsreglene som blir utformet med grunnlag i den nye folketrygden. Samordningsreglene for Marie Roen Harstad og andre i hennes årskull gjelder dem som forholder seg til den gamle folketrygden. Den gjelder fullt ut bare til og med 1953-kullet, ni tiendedeler for 1954-kullet, åtte tiendedeler for 1955-kullet osv. Samordningsreglene for unge eller fremtidige pensjonister er faktisk ikke utformet ennå.

ENGASJERT EKTEMANN: Maries ektefelle Knut har engasjert seg aktivt i jakten på den tapte pensjonen til sin kone. Han reagerer på at senior nærmest blir straffet fordi de velger å jobbe lenger.

MYE SYMPATI – INGEN PENGER

Eksperter Dine Penger har vært i kontakt med, tviler på at Marie Roen Harstad kommer noen vei, for ordningen har fungert i flere år, i praksis helt siden pensjonsreformen ble innført 1. januar 2011. Hvis hun nå – etter å ha jobbet i ytterligere seks år – sender en ny søknad om tjenestepensjon, vil hun få beskjed om at hun har mistet retten til tjenestepensjon. Denne delen av pensjonen er radert ut. Sykepleier Harstad sitter igjen med mye sympati. Men regelverket er ubønnhørlig.

– Vi har sympati og forståelse med Marie Roen Harstad og andre i offentlig sektor som jobber utover normal pensjonsalder. Vi skjønner at de blir skuffet når de får liten eller ingen tjenestepensjon, sier Øyvind Røst, pensjonsøkonom i KLP, til Dine Penger.

Han forklarer at KLP kun følger reglene for offentlig tjenestepensjon slik de er vedtatt mellom tariffpartene i kommunal sektor, og slik de er regulert gjennom samordningsloven. KLP advarte selv mot at de nye samordningsreglene ville gi svake incentiver til å stå i arbeid utover 67 år.

Røst viser et eksempel som illustrerer dilemmaet. Eksemplet er ikke identisk med den økonomiske situasjonen for Marie Roen Harstad, men ligner hennes ansiennitet og lønnsnivå.

Oppsettet (se eksempel i tabell) viser at en arbeidstager kan komme svært dårlig ut hvis han eller hun velger å fortsette i jobb etter fylte 67 år, men tar ut folketrygden allerede fra 67 år.

Den årlige pensjonsinntekten kan bli 70 000 kroner lavere enn for en arbeidstager som går av ved 67 år, og som tar ut både folketrygden og tjenestepensjonen med en gang.

I årene fra 67 til 72 år vil den arbeidende senior riktignok få en årslønn på 430 000 kroner i tillegg til pensjo-

nen, slik at den samlede årsinntekten blir veldig høy i disse fem årene. Senere blir pensjonsinntekten til gjengjeld ganske nøktern.

Marie Roen Harstad tok opprinnelig sikte på vikariat og ekstravakter senere, slik at hun i utgangspunktet skulle jobbe mindre enn 168 timer i kvartalet. I så fall regnet hun med at hun ville unngå enhver konflikt med pensjonsreglene. Men sykehjemmet trengte henne. Marie Harstad var rett og slett en ettertraktet sykepleier. Og dermed ble det jevnt over 80 prosent jobb på veteranen.

KRITISK JURIST

De uheldige utslagene av samordningsregelen har de siste årene blitt kritisert fra flere hold. En av kritikerne er Lasse Qvigstad.

– Dette utslaget av pensjonsordningen i offentlig sektor er underkommunisert, mener han.

Qvigstad var i flere tiår en av landets mest kjente representanter for påtalemyndigheten. Som statsadvokat var Qvigstad aktor i Treholt-saken, og han var senere sentral i mange store straffesaker.

For noen år siden engasjerte han seg i samordningsregelen da han ble klar over at han selv kunne rammes økonomisk av sin egen vilje til å jobbe så lenge som mulig.

– Slik jeg har skjønnet systemet, fungerer det kort oppsummert slik: Hvis du tilhører min generasjon og har full opptjeningstid i staten, altså maksimal opptjening etter den gamle folketrygden samt full opptjening i Statens pensjonskasse, da jobber du bare for Statens pensjonskasse hvis du skulle fortsette å jobbe etter fylte 67 år, sier Qvigstad.

– Mener du at systemet legger opp til å lure folk?

– Dagens ordning stimulerer overhodet ikke til at

SÅ MYE FÅR DE I FOLKETRYGD/TJENESTEPENSJON:

Vi har sett bort fra pensjonsopptjening i folketrygden mellom 67 og 72 år. Det vil si at vi forutsetter at pensjonspoengene eksempelpersonen opptjener ikke vil medføre økt tilleggspensjon i gammel folketrygd (1944-kullet). De som får pensjonsopptjening i ny folketrygd vil derimot få pensjonsopptjening inntil 75 år.		PENSJONIST 1		PENSJONIST 2		PENSJONIST 3	Vi har sett bort fra eventuell særaldersgrense som mange sykepleiere normalt kan benytte.
UTGANGSPUNKT: Lønn (100 %-stilling)			430 000				
Født			1944				
	Pensjonist ved 67 år	Kombinasjon		Jobber lenge			
	Slutter å jobbe ved 67 år	Tar ut pensjon fra folketrygd fra 67, men jobber til 72 år		Jobber til 72 år, venter med pensjon til 72 år			
Folketrygd fra	67 år	67 år		72			
Tjenestepensjon fra KLP fra	67 år	72 år		72			
Alderspensjon fra folketrygden	220 420	220 420		0 / 306 818 *			* Pensjonen starter etter 72 år
Offentlig tjenestepensjon	70 930	-		-			
Lønn	-	430 000		430 000 / 0 *			* Det blir ikke lønn fra 72 års alder
Sum pensjon og lønn (67-72)	291 350	650 420		430 000			
Sum pensjon (etter 72)	291 350	220 420		306 818			

Kilde: KLP

folk jobber lenger etter at de har nådd den vanlige pensjonsalderen på 67 år. Som lønnstager får du riktig nok del i de eventuelle lønnsjusteringene som følge av lønnsoppgjørene, men du får samtidig denne formen for reduksjon i pensjon som du beskriver med denne sykepleieren.

– Jeg vil mene at hvis man i dagens samfunn skulle ønske å få eldre arbeidstagere til å stå i jobben inntil de er for eksempel 70 år, må man ha ordninger også i offentlig sektor som stimulerer dem som vil stå i jobb, mener Qvigstad.

PARAT: «HELT FORFERDELIG»

Sjeføkonom Erik Orskaug i Unio er en av veteranene i debatten om pensjoner og jobb. Han forteller at reglene for samordningen ble innført av myndighetene i form av en lovendring som ikke var avtalt med arbeidstagerne organisasjoner. Endringen ble presset igjennom mot arbeidstagerorganisasjonenes vilje da saken ble avgjort i Stortinget i 2010, ifølge Orskaug.

– Det er virkningen av at myndighetene innførte forholdstallet 1, som gir disse utslagene, sier han.

Unio har i alle år etter stortingsbehandlingen i 2010 anbefalt sine medlemmer som vurderer å stå i jobb etter 67 år, å vente med å ta ut folketrygden.

Orskaug utelukker ikke at informasjonen om disse samordningsreglene kan ha vært mangelfull, særlig fra Nav. Han sier at Statens pensjonskasse og KLP skal ha gitt informasjon om disse forholdene, men at man ikke kan vite hvordan enkelte seniorer er blitt informert.

Advokat Andreas Moen i fagforbundet Parat mener dagens ordning er «helt forferdelig».

– Det skal jo ikke være slik at man straffes økonomisk for å stå lenger i jobb. Men slik er det altså for dem som har offentlig tjenestepensjon, og som ønsker å jobbe

lenger. Men slik er ikke intensjonen i dagens pensjonssystem, der man ønsker å oppmuntre folk til å stå lenger i yrkeslivet, sier Moen.

– **Hvorfor er det slik, tror du?**

– Det blir rene spekulasjoner. For min del er det fristen de å påpeke at denne ordningen bidrar til å gjøre den nåværende pensjonsordningen i offentlig sektor mindre attraktiv. Kanskje ser man for seg at denne høyst urimelige ordningen ved en senere korsvei kan gjøre det lettere for myndighetene å få i gang en dialog med partene i arbeidslivet. Vi vet jo at myndighetene ønsker seg en ny pensjonsordning også i offentlig sektor som er mer i takt med pensjonsreformen, sier Moen.

«STRIDER MOT RETTSFØLELSEN»

Den nye fleksible folketrygden er utformet slik at det skal lønne seg å jobbe. Etter at ordningen ble innført fra 1. januar 2011, har mange offentlig ansatte imidlertid oppdaget at virkeligheten ser annerledes ut for dem, mener Axel West Pedersen ved Institutt for samfunnsforskning.

Han har sett nærmere på hvordan arbeidsføre seniorer i Marie Harstads årskull kan bli rammet når de tar ut folketrygden, men fortsetter å jobbe ganske mye: De får merke hvordan myndighetene vil unngå at de arbeidsomme får både høyere folketrygd og høyere tjenestepensjon. Samordningsreglene kan til syvende og sist gi årlige tap på titusener av kroner, slik som i Marie Harstads tilfelle.

– Man kunne fått en mer fornuftig utforming av de nye samordningsreglene. I stedet har man fått regler som strider mot den alminnelige rettsfølelsen. Jeg trodde ikke dette var sant da jeg oppdaget det. ■

dinepenger@dinepenger.no

KRITISK: Tidligere statsadvokat Lasse Qvigstad oppdaget selv at han kunne miste pensjon dersom han jobbet etter at han ble 67 år.

Foto: Cornelius Poppe / NTB scanpix